DE ELAND-PARADOX

Antti Tuomainen

Vertaald door Anton Havelaar

2022 Prometheus Amsterdam

Voor Anu

Deze uitgave kwam tot stand in overeenstemming met Salomonsson Agency.

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie
van FILI – Finnish Literature Exchange.

Oorspronkelijke titel *Hirvikaava*
© 2021 Antti Tuomainen
© 2022 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Anton Havelaar
Omslagontwerp Studio Monty
Foto omslag Doug Lindstrand/Alamy
Foto auteur Ville Juurikkala
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5081 5

NU

Om halfelf is de nieuwe begroting klaar. Als gevolg van op het laatste moment gewijzigde omstandigheden heb ik in een aantal uitgaven gesnoeid en al aangekondigde investeringen geschrapt, maar ik heb de pijn zo goed mogelijk verdeeld tussen alle partijen en afdelingen. Mijn eigen salaris heb ik op nul uit laten komen. Daarnaast heb ik een berekening gemaakt voor het opbouwen van een economische reserve zodat een situatie zoals deze zich niet kan herhalen – om het nog maar niet te hebben over de langzaam binnensluipende bedreiging van een faillissement. Het aanleggen van een financiële reserve vereist geduld en jarenlange terughoudendheid, maar het is zeker dat het zich op een gegeven moment uitbetaalt. Dat is trouwens ook wat de berekeningen vertellen: als we systematisch verdergaan en vertrouwen op de feiten, dan redden we het. Daar heb ik persoonlijke ervaring mee.

Wiskunde heeft mij het leven gered, ook letterlijk. En dat doet wiskunde eigenlijk altijd: het redt. Het brengt evenwicht, duidelijkheid en rust; helpt je om de feiten onder ogen te zien, vertelt wat je moet doen zodat je ergens terechtkomt waar je zijn wilt. Ook al is de situatie in het avonturenpark op dit moment penibel, ik zie de toekomst met vertrouwen tegemoet. Helemaal de verdienste van de wiskunde plus een beetje inspanning. Mijn inzichten en mijn gevoelens zijn deels verbeterd doordat ik me volledig op de berekeningen heb kunnen concentreren, en dat in alle rust heb kunnen doen.

De laatste bezoekers zijn al lang vertrokken en Kristian heeft afgesloten. Het dagelijkse achtergrondlawaai uit de hal is als het geruis van de branding. Nu is die zee tot rust gekomen; het is doodstil.

Ik neem het Excel-bestand nog een keer door. Regelmatige kolommen. Uitkomsten die kloppen. Ik merk dat ik niets controleer maar er alleen voor mijn plezier naar kijk. Misschien is dit wat ik bedoelde na alle verrassingen en wijzigingen van de laatste tijd: goeie ouwe rekensommen, het verduidelijken van verbanden. Dan herinner ik mezelf eraan dat Schopenhauer naar zijn avondeten verlangt en misschien naar een gesprekspartner (wat statistisch gezien niet vaak voorkomt maar niet helemaal ondenkbaar is) en zet het scherm uit. Ik sta op uit mijn stoel en knipper met mijn ogen. Ze zijn droog en zo te voelen waarschijnlijk rood.

De deur naar de gang staat open en ik hoor ook niets uit de kamer van Minttu K. Niet haar schorre, schelle stem aan de telefoon, geen radio of zelfs maar haar door mixdrankjes en sigaretten gekleurde zachte gesnurk. Ik heb een stijve rug en ik bedenk opnieuw dat ik iets aan mijn conditie zou moeten doen, maar aan de andere kant heb ik geen idee waar ik de tijd vandaan moet halen. Een avonturenparkondernemer rust nooit uit, daar lijkt het tenminste wel op.

Ik werp een blik uit het raam en zie niets anders dan een lege parkeerplaats in november. Dan wordt mijn aandacht getrokken door iets aan de uiterste linkerkant van de parkeerplaats. Het duurt een paar seconden voordat mijn geest zich er een duidelijk beeld van vormt. De plek ligt precies tussen twee lantaarnpalen in. De twee lichtschijnsels bereiken ternauwernood het metaal en het rubber, daarom duurt het zo lang.

Een fiets.

Hij staat op de standaard en ziet er op zich uit als een doodnormale fiets. Hij staat wel op een vreemde plek. De fiets staat ver verwijderd van zowel de straat als de ingang van het park. Eigenlijk staat hij overal ver vandaan. Ik kijk er nog even naar, geen idee

waarom. De fiets staat in het halfdonker. Het lijkt me duidelijk: iemand heeft hem daar gewoon achtergelaten.

Ik sluit de computer af, pak mijn jas en sjaal van de kapstok en trek ze aan. De lichten in mijn kamer doe ik uit en ik loop door de schemerdonkere gang naar de achterdeur. De voordeur wil ik niet gebruiken; dan moet ik dat slot weer opnieuw afsluiten en diverse keren controleren. De achterdeur is makkelijker en sneller.

Ik stap naar buiten het laadperron op, loop de metalen treden af naar de achterplaats en loop om het gebouw heen. Het verkeersgeruis in de verte lijkt het geluid van mijn stappen te versterken.

De avond ruikt scherp naar de late herfst, de aarde is vochtig, ook zonder regen. Ik bereik de hoek van het gebouw en zie zowel de hele linkermuur als een stuk van de linkerkant van de parkeerplaats verderop. Dit is het smalste deel van het terrein. Vanaf de muur is het misschien een meter of vijf tot het eind van het asfalt waar een steile greppel begint die voor een rommelig stukje bos langsloopt. Ik loop vlak langs het gebouw en de strook lijkt steeds meer op een smalle gang. Alsof het aangrenzende bos als een gesloten front met kleine, vastbesloten stappen zijn greep op het gebouw zou komen verstevigen. Maar dat slaat nergens op. Wat wel ergens op slaat – hoewel ik eerst denk dat ik het niet goed zie – is dat de fiets verdwenen is.

Misschien moest iemand gewoon in het donker even in het bos zijn. We zijn allemaal anders, dat heb ik al zo vaak gemerkt. Als iemand iets wil doen in een sparrenbos in Vantaa, iets wat je niet ergens anders kunt doen, dan mag dat van mij. Hij mag zijn moment-je kiezen in dat schemerige kreupelhout en dan weer verdergaan, een ervaring rijker. Maar mijn gedachten zijn als een slecht ontbrandende lucifer, ze flakkeren op en doven meteen weer uit. Het zijn wensgedachten, en dat weet ik.

Dan zie ik hem.

De man rent recht op me af. Ik denk aan een bowlingbal met benen.

En we lijken ons op een bowlingbaan te bevinden. Het geasfalteerde terrein is lang en smal, de bal rolt razendsnel op me af in het midden van de strook – en ik ben een kegel aan het eind van de baan. De bal versnelt nu zijn vaart. Direct als ik begrijp wat er gebeurt, draai ik me om. Ik begin te rennen en tegelijkertijd zie ik dat de hoek en de achterplaats verder weg zijn dan ik had gedacht.

Al die uren in mijn bureaustoel hebben me stijf gemaakt. De bowlingbal is gewoon sneller, dat besef ik al bij mijn eerste stap. Toch moet ik rennen. Ik kijk snel achter me.

De bowlingbal draagt een blauwe trainingsbroek, een blauw of zwart jack en een muts die ver over zijn hoofd is getrokken. Korte benen bewegen als in een tekenfilm met een razende draaikolk van stof rond de voeten. De armen als pompende cilinders in overdrive, op de maat van zijn razende tempo. Als het om willekeurig welke andere gelegenheid ging, zou ik met puur plezier zijn bewegingen hebben bekeken. Ik ren zo hard als ik kan, maar toch hoor ik de suizende machine naderen.

De hoek is vlak voor me.

Om de hoek ligt het laadperron, aan de andere kant van het laadperron een ladder naar het dak. Ik weet niets beters te bedenken. Als ik de ladder naar het dak maar haal, ik kan op zijn vingers stampen als hij me achterna komt. Het is natuurlijk een noodoplossing. Als de bal al rolt en ik de kegel ben, is het lastig om verschillende scenario's te bedenken, laat staan het optimale alternatief.

De hoek is vlakbij, nog vijftien meter. Ik bereik de voet van de metalen trap. De treden rammelen bij elke stap. Op het laadperron begin ik weer te rennen. Voor me zie ik de ladder en denk ik al dat ik het haal en naar het dak kan klimmen als...

De bowlingbal wordt tegen mijn rug gesmeten.

Door de kracht van de inslag vlieg ik naar voren alsof iemand me wegwerpt. Op mijn buik smak ik tegen het stalen perron. Ik probeer op te staan, maar dat lukt niet meer. Er zit een paard op mijn

rug. Zo voelt het. Alsof ruiter en paard de rollen hebben omgedraaid.

De bowlingbal drukt op mijn rug en grijpt naar mijn hoofd – ik voel korte maar des te stevigere vingers tegen mijn slapen –, rukt mijn hoofd omhoog... gooit het omlaag.

Mijn hoofd raakt het stalen rooster, één keer, een tweede, derde keer. Zowel vanbinnen als via mijn oren hoor ik een raar metalig geluid. Ik grijp de polsen van de man, maar het lijken wel in de aarde verzonken verwarmingsbuizen, keihard en onwrikbaar. Ik kan hun bewegingen dus niet stoppen. Er wordt een rooster in mijn voorhoofd gekerfd. Als mijn hoofd nogmaals omhooggaat, of eigenlijk omhoog wordt gerukt, zie ik links voor me een paar stukken hout die ik had gebruikt voor onderhoudswerk in het Aardbeienlabyrint.

Ik strek me en steek mijn arm uit. Krijg een uit twee stukken bestaande L-vorm te pakken. Centimeter voor centimeter trek ik het dichterbij en krijg mijn vingers eromheen. Tegelijkertijd wordt mijn hoofd tegen het rooster gehamerd en begin ik te betwijfelen of het ijzer daar wel tegen bestand is. Er is niet veel tijd meer. Ik pak het hout zo stevig vast als ik kan, schat snel de lengte in van Bowlingbals rug en de positie van zijn hoofd en zwaai mijn arm naar achteren met alle kracht die ik nog in me heb.

De plank geeft een verrassend geluid. Zacht en nat.

De vingers laten los en het paard op mijn rug wankelt. Ik duw mezelf omhoog met mijn armen en het paard wankelt nu nog meer. Ik kan eronderuit komen. Het lukt om mijn benen te verplaatsen, overeind te komen en ik overweeg om weer te gaan rennen. Dat gebeurt niet. Het geram met mijn hoofd tegen het rooster veroorzaakt een heftige duizeling en ik zet een paar aarzelende stappen. Ik werp een blik achter me. Bowlingbal bekijkt iets wat hij in zijn hand houdt, dan kijkt hij naar me en laat me zien wat hij bestudeert. Dan zie ik waar ik hem met mijn houten hamer heb geraakt.

Een tand. Tegen zijn mond dus.

Bowlingbal gooit de tand weg. De tand vliegt met een boog het donker in. Bowlingbal veegt zijn bloederige mond af aan zijn mouw. Dan komt hij weer op me af. Ik draai me om en begin te rennen. Een tweede keer overleef ik de ongelijke strijd niet. Dat besef ik wel. Toch ren ik, en het is nog tien meter naar de ladder. Voor elke stap moet ik me concentreren. Misschien is dat de reden dat de aankomst op het laadperron van een derde persoon me is ontgaan.

Deze persoon draagt een bivakmuts en nadert me vanaf het donkere gedeelte van het laadperron. Eerst rent de bivakmuts naar me toe, dan verandert hij van richting en ik zie dat hij me wil passeren.

In de volgende tweeënhalve seconde gebeurt veel.

Bowlingbal komt opnieuw op me af. Hij is op een armlengte afstand. Bivakmuts nadert uit de andere richting, van achter mij in het donker, zodat Bowlingbal hem blijkbaar niet ziet.

Bivakmuts bukt al rennend, grist een aardbei mee en bereikt mij.

De aardbei in Bivakmuts' hand hoort bij het Aardbeienlabyrint. Ik heb hem meegenomen om uit elkaar te halen. Plastic in de plasticcontainer en metaal in de metaalbak. De aardbei, met een diameter van ongeveer zestig centimeter, heb ik weggehaald omdat hij kapot is en met zijn scherpe stukken ijzerdraad gevaarlijk voor kinderen.

Ik probeer mijn koers te wijzigen, maar dat leidt tot onstabiliteit en een gedeeltelijke draai. Ik zie wat er gebeurt.

Bivakmuts en Bowlingbal ontmoeten elkaar in volle vaart. Of eigenlijk moet ik zeggen dat Bivakmuts Bowlingbal op zijn hoofd slaat met de aardbei. Een nog nauwkeurigere bewering zou zijn dat Bowlingbal tegen de aardbei aan rent. Het plastic kraakt, het hoofd van Bowlingbal verdwijnt in de aardbei. De aardbei blijft steken op de schouders van de man. Het lijkt alsof hij een enorm rood hoofd heeft, bekroond met een toefje groen haar. Tegelijkertijd halen de scherpe ijzerdraden de hals van de man open, ook de halsslagader. Die scheurt. Het eindresultaat van dit alles is... dat op het laadper-

ron een man met een aardbeienhoofd staat te wankelen terwijl er bloed uit zijn nek spuit.

Ik ben duizelig, in mijn oren suist het en ik zak op mijn knieën. Ik denk dat er verschillende oorzaken zijn voor de duizeligheid en het suizen: zuurstoftekort, het rammen met mijn hoofd tegen het laadperron en datgene wat ik voor me zie. Het lijkt een ingewikkelde, halverwege mislukte goocheltruc of het eindresultaat van een recordpoging.

De man is duidelijk verbaasd, verbluft – wie zou dat niet zijn als hij in een plastic aardbei was beland en een diepe halswond had – en gedraagt zich beslist niet weloverwogen. Hij maait met zijn armen, springt een paar keer op en neer, terwijl hij zou moeten...

Bivakmuts zet een stap in de richting van de man, zegt iets wat ik niet kan horen, gaat met opgeheven handen op de man af, wellicht in een poging om te helpen... Misschien hoort de man alleen de naderende voetstappen en begrijpt hij de situatie verkeerd. Of hij schrikt ergens anders van. Hij maakt een halve draai en gaat er rennend vandoor.

De man met het aardbeienhoofd suist over het laadperron, sproeit bloed en zijn benen gedragen zich als propellers.

Bivakmuts rent achter hem aan, roept weer iets. Het lijkt alsof de man nog meer vaart maakt. Dan, een paar passen verder, begint de man heen en weer te wiegen en met elke stap worden die bewegingen groter. Bivakmuts nadert hem al als een laatste zwaai uiteindelijk elke hulp onmogelijk maakt. De man springt vanaf het laadperron de nacht in.

Heel even vliegt hij in het schijnsel van de lantaarns, de aardbei glanst, het bloed vormt een boog in de lucht, de benen trappelen...

Dan worden de factoren van de vergelijking gewijzigd.

De zwaartekracht krijgt de man in zijn greep.